

Утвърдил:

Директор:.....

/инж. Д. Караманова/

ПРОГРАМА

за гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма е разработена съгласно НАРЕДБА № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование.

В центъра на обучението са поставени учениците и тяхната познавателна дейност за придобиване на социални, граждански и интеркултурни компетентности, свързани със здравето и поддържането на устойчива околна среда. Както и за формиране на гражданско съзнание и добродетели, придобиване на знания за демократичното общество, за правата на човека и гражданина и умения за отговорно гражданско поведение.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО

1. Изграждане на автономна и активна личност, която да:

- разбира и отстоява общочовешките ценности, ценностите на демокрацията и човешките права, участва в гражданския, политическия и социалния живот по отговорен, съзидателен и ефективен за себе си и за обществото начин;
- познава институциите, структурата и процедурите на демократичното общество, икономическите и политическите реалности на глобализацията се свят;
- зачита значимостта на всяка човешка личност в многообразието от нейните идентичности, признава правото и ценността на различието, приема равнопоставеността на всички в общото социално пространство;
- осъзнава и цени своята културна идентичност;
- взаимодейства с членовете на семейството си, общността и другите хора по конструктивен и уважителен начин;
- изразява обосновано и критично гражданската си позиция;
- взема самостоятелни решения относно своето развитие, проявява инициативност и способност да си поставя цели, да планира и да обосновава действията си;
- носи отговорност за поведението си и оценява влиянието на постъпките си за своя живот и този на другите хора;

- подбира адекватна информация, продукти и услуги за подобряване на здравето и поддържа здравословен начин на живот за себе си и за околните;
- познава и спазва нормите за екологична култура и поведение с оглед опазване на природата и създаване на устойчива околна среда;
- познава механизмите на публичните институции и гражданското общество за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда и проявява готовност за участие в тях;
- умее да прави връзки между отделни сфери на обществения живот и да разбира причините за социалните неравенства, екологичните и глобалните предизвикателства.

2. Функциониране на училището като автономна, активна и саморазвиваща се общност, която:

- възпитава в демократичните ценности;
- насърчава инициативността, отговорността, солидарността, социална чувствителност и критичност у всички участници в образователната система;
- утвърждава устойчива, включваща, демократична и здравословна среда, свободна от различните форми на агресия и дискриминация;
- изгражда и поддържа позитивен психологически климат и възможности за избори, свързани със здравето, екологията, гражданското участие, межкултурна толерантност, взаимното разбиране, зачитане и уважение;
- създава позитивна образователна среда за диалог между представителите на различните културни общности в зависимост от тяхната възраст и компетентности, включително и чрез формите на ученическото участие и самоуправление.

III. ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в гимназията се осъществява от VIII до XII клас в различни форми:

- час на класа, включително и чрез ученическото самоуправление,
- по време на заместване на отсъстващ учител в часовете, които не се водят от учители специалисти,
- интегрирано в учебното съдържание на учебните предмети от общообразователната подготовка,
- Интегрирано в дейностите по обща подкрепа за личностно развитие.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

1. Час на класа - тематични области, съгласно Приложение № 5

№	Тематична област	Минимален брой часове по тематични области и класове				
		VIII	IX	X	XI	XII
1.	Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие	4	4	4	4	4
2.	Толерантност и интеркултурен диалог	1	1	1	1	1
3.	Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“	2	2	2	2	12
4.	Военно обучение и защита на родината		5	5		
5.	Безопасност на движението по пътищата	4	4	4	1	1
6.	Защита на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ	5	5	5	3	3
7.	Превенция на насилието, справяне с гнева и с агресията; мирно решаване на конфликти	2	2	2	2	2
8.	Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита	2	2	2	2	2
9.	Кариерно ориентиране			1		
10.	Превенция и противодействие на корупцията	2	2	2	2	2
11.	Електронно управление и медийна грамотност		1	1	4	
Общо		22	28	29	21	27

Гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в часа на класа се осъществяват и чрез дейности за последователно развитие на класа като общност и за ученическо самоуправление на ниво паралелка, клас и училище.

2. Теми по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование за часовете, които не се водят от учители специалисти, по време на заместване на отсъстващ учител

Гражданско образование

- Основи на гражданското образование
- Гражданите, политиката и демокрацията
- Национална идентичност и различия в обществото
- Граждани, права и отговорности
- Гражданинът и икономиката – въведение
- България и светът
- Гражданско образование и лидерство

Здравно образование

- Здравословно хранене

- Обучение в разчитане на етикетите на храните с цел здраве
- Физическа активност и спорт
- Дентална култура
- Хигиена на тялото
- Полова и сексуална култура
- Превенция на злоупотреба с вещества – алкохол, тютюнопушене, наркотици
- Превенция на зависимости. Как да предпазим младите хора от зависимости
- Дебатиране на тема „Да пуша или Не?“
- Алкохолът – приятел или враг. Алтернативно поведение
- Наркотиците може и без тях – попълване на тест
- Дискретността – умението да пазим тайни. Лични правила
- Страхът – враг или приятел – какво поражда страхът, страхът, който е необходим и страхът който лекува
- Агресия. Страни на агресията, видове агресия.
- Справяне с различни форми на училищен тормоз
- Насилие и трафик на хора
- Трафикът на хора – новото робство
- Близост, приятелство, любов
- Еротика и порнографии. Киберсекс
- Развиване на умения за емпатия и толерантност
- Толерантност към различието
- Превенция на СПИН и рисково поведение

Екологично образование

- Човешкото всекидневие – източници на замърсяване
- Видове отпадъци – битови, производствени, строителни и др.
- Видове замърсявания на околната среда – последици
- Водата – природен ресурс и основен фактор на живот
- Категории защитени територии
- Екологични проблеми – природни бедствия
- Разделно събиране на отпадъци . Рециклиране

Интеркултурно образование

- Лесно ли е да бъдеш толерантен?
- Конфликти в мултикултурна среда
- Да приемем различия до нас, защото и ние сме различни от него
- Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе си
- Приятели и врагове – междуполово разбирателство
- Общуване с връстниците
- Моята личност и моят свят

3. Интегрирано в учебното съдържание на другите предмети.

- В процеса на придобиване на общообразователна подготовка по отделни учебни предмети - биология и здравно образование, история и цивилизация, география и икономика.

- Чрез ориентиране на обучението по общообразователна и професионална подготовка към придобиване на ключови компетентности.

4. Дейности по обща подкрепа за личностно развитие.

- В заниманията на клубовете по интереси, чрез ориентиране към придобиване на умения и компетентности в междуличностните отношения, кариерното развитие, психичното здраве, физическото развитие, екологията и Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия.

5. Институционални политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

- Училищни ритуали за откриване и закриване на учебната година, тържествено връчване на дипломи и свидетелства за професионална квалификация, награждаване на отличили се ученици и учители.

- Честване на Националния празник на Република България, Деня на славянската писменост и култура, Деня на народните будители, други официални празници и на празника на училището.

- Отбелязване на годишнини на значими събития от българската история.

V. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

1. От обучението по гражданско образование

Учениците да придобият знания, умения и компетентности в областта на:

Междуличностните отношения.

- Да умеят да изслушват и задават въпроси, да дават примери и обратна връзка.

- Решават на конфликти.

- Изразяват обич и близост.

- Да описват и интерпретират понятията приятелство и интимно партньорство.

- Да демонстрират разбиране за семейството като социална единица, за различните роли, права и отговорности в него и тяхната динамика в жизнения цикъл.

- Да описват и обясняват груповите процеси и роли, принадлежност към групи, лидерство.

Социалната среда

- Да анализират проблемите на училищната общност.

- Да участват в диалог между заинтересованите страни.

Правата на човека

- Да познават равнищата на публичното управление и правомощията на местните властови институции и процедурите за взаимодействие на гражданите с тях.

- Да познават правата на групи със специални нужди – деца, хора с увреждания, малцинства.

- Да разбират правата на човека като рамка, която служи за борба с несправедливостите.

Демократичното гражданство

- Да осъзнават статуса на гражданина и ролята му в публичния живот.

- Да разбират спецификата и значението на гражданското общество и различните форми на гражданска активност.
- Да осъзнават своята отговорност в гражданското общество.

Идентичности и различия в обществото

- Да познават различните форми на расизъм, както и успешни практики за тяхното преодоляване.
- Да умеят да анализират ефективността на държавни политики за интеграция на групи със специална нужда от гледна точка на техните права и на концепцията за качество на живот.

Власт политика и демократични ценности

- Да познават основните характеристики на модерните политически идеологии и да умеят да правят анализ на политическия процес.
- Да разбират важността на активната позиция на гражданина и неговото взаимодействие с институциите.

Социална политика, справедливост и солидарност

- Да разбират справедливостта и солидарността като основания на обществения живот в контекста на европейските ценности.
- Да проявяват готовност за солидарни действия с нуждаещи се.

Глобализация, плурализъм и толерантност.

- Да осъзнават необходимостта от предефиниране на ключови понятия, като мир, война, справедливост, власт, толерантност, развитие пред лицето на съвременни глобални проблеми, като тероризма, бежанските кризи, екологичните проблеми и климатичните промени.

2. От обучението по здравно образование

Учениците да придобият знания, умения и компетентности в областта на:

Психично здраве и личностно развитие

- Да обясняват и анализират етапите на жизненото развитие на човека.
- Да демонстрират умения за справяне с промените свързани с юношеството като етап от жизненото развитие.
- Да придобият умения за отстояване на личния избор при зачитане на правата на другите.
- Да придобият умения за критично осмисляне на средата – семейство, приятели, връстници, значими хора, средства за масова информация, социални норми и ценности.
- Да придобият умение да поставят дългосрочни житейски цели.

Физическо развитие и дееспособност

- Да анализират влиянието на личното поведение и навици върху различните системи и здравето.
- Да демонстрират здравословни избори във връзка с промените, които настъпват в процеса на растежа и развитието.

- Да поддържат оптимално равнище на физическа дееспособност.

Превенция на употребата на психоактивни вещества

- Да описват влиянието на психоактивните вещества върху репродуктивното здраве и бременността.
- Да умеят да анализират и осмислят влиянието на социалните модели, социалната среда, култура, традиции, медии, семейство и връстници за употребата или неупотребата на психоактивни вещества.

Безопасност и първа помощ

- Да анализират факторите, които водят до злополуки.
- Да показват умения за идентифициране на ситуации на насилие и злополуки и избор на стратегии за избягването им.
- Да придобият умения за оказване на първа помощ.

Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции

- Описват предимствата и ограниченията на различните методи на контрацепция и начините на тяхното използване за предпазване от нежелана бременност, болести, предавани по полов път, ХИВ/СПИН.
- Изброяват местата където могат да получат специализирана помощ и консултиране. Осъзнават, че родителството е въпрос на избор и отговорност.
- Демонстрират основни знания за бъдещото родителство.
- Умеят да договарят безопасни сексуални отношения.
- Имат нагласа за отговорно сексуално поведение.

3. От обучението по екологично образование

Учениците да придобият знания, умения и компетентности в областта на:

Вода, почва, въздух

- Да интерпретират информация за замърсяването на въздуха в градовете и населените места.
- Да коментират замърсяването на въздуха от транспорта, индустрията и бита. Определят понятието „Горещи точки на замърсяване“.
- Описват и класифицират видовете замърсяване на почвата и оценява влиянието им върху околната среда и здравето.
- Използва методи за пестене на вода в дома си и опазва нейната чистота.

Енергия и климат

- Използват източници на обществена информация за възможните въздействия върху атмосферата и околната среда от производството на енергия от различни източници при работа по различни проекти.
- Описват механизми за намаляване на емисиите на парникови газове.
- Анализират последствията от климатичните промени.

Биологично разнообразие

- Различават различни устойчиви практики за възобновяване на природните ресурси и формулират ползите за обществото.
- Сравняват естественото биологично разнообразие в естествената екосистема и агро-екосистема.
- Посочват основни заплахи при превръщането на определени територии в агро-екосистеми.
- Познават термина монокултура.
- Разграничават понятията трансгранична защитена територия, Национална екологична мрежа, Натура 2000.

Потребление и отпадъци

- Обясняват кръговрата на материалите и различните начини за обработване и рециклиране.
- Изброяват различни прости и многокомпонентни материали използвани в ежедневието.
- Обясняват понятието „кръгова икономика“.

Общество и околна среда

- Обясняват механизмите, с които разполагат институциите и гражданското общество, за прилагане на споделена отговорност за опазване на околната среда.

4. От обучението по интеркултурно разнообразие

Учениците да придобият знания, умения и компетентности в областта на:

Културните идентичности

- Познават механизми за конструиране на национална, етническа и религиозна единичност.
- Оценяват ефектите от влиянието на културни и социални фактори върху междурелигиозните отношения.

Осъзнатост

- Изследват обусловени различия в живота на етнически и религиозни общности.
- Умеят да преценяват критично публикации в медиите, които се отнасят до междуетническите и междурелигиозните отношения.

Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия

- Познава културно-историческите основания на религиозната и междуетническата толерантност.
- Разбират съхраняването на културно-историческото наследство като споделена отговорност на различните културни общности.
- Разбира съхраняването на културно-историческото наследство като споделена отговорност на различните културни общности.

-

Интеркултурно образование и права на човека

- Познават различни схващания за човешки права в зависимост от съответния цивилизационен контекст.
- Осъзнават легитимността на законовата уредба за защита на човешките права у нас.
- Познават институционални механизми за реагиране при нарушаване на човешки права.
- Проявява готовност за защита на собствените и чуждите човешки права.